

характер, юридично регламентуючи лише окремі сфери, в яких вони використовуються [3].

Таким чином ми вважаємо, що дослідження правових аспектів державного регулювання відносин у сфері ІТ є важливим і актуальним. Але у найближчий термін вкрай необхідні дослідження теоретичних, нормативних та організаційно-правових проблем формування та реалізації державної політики в інформаційній сфері, оскільки усунення величезної кількості протиріч, помилок, повторювань та ін. в чинному законодавстві можливе тільки, на наш погляд, шляхом ретельної систематизації інформаційного та освітнього законодавства.

Список використаних джерел:

1. Україна: поступ у XXI століття Стратегія економічної та соціальної політики на 2000–2004 рр.: Послання Президента України до Верховної Ради України від 23 лютого 2000 р. № 276а/2000. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/276%D0%B0/2000> (дата звернення: 12.11.2023).

2. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні: Указ Президента України від 31 липня 2000 р. № 928/2000. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928/2000> (дата звернення: 12.11.2023).

3. Стефанчук Р. О. Інформаційні технології та право: quo vadis? / Р. О. Стефанчук // Право України. - 2018. - № 1. - С. 30-50. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2018_1_5

ПІДСТАВИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ОBOB'ЯЗКУ ВИKОНАННЯ ЗOBOB'ЯЗАНЬ OBOUMOBЛЕНІ BOЄННИМ СТАНОМ

***БОЧКОВА Інга Ігорівна,**
канд. юрид. наук, ст. викладач,
ГОНЧАРОВ Дмитро Олександрович,
здобувач вищої освіти
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

Сьогодні в умовах воєнного стану особливої гостроти набувають питання: як слід поводитись юридичним або фізичним особам у разі неможливості виконати свої зобов'язання та як захистити себе від відповідальності за невиконання у встановлений строк своїх зобов'язань.

Указом Президента України в державі було введено воєнний стан з 05 год. 30 хв. 24 лютого 2022 року [1].

Воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводиться в країні або окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки

державній незалежності, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, забезпечення національної безпеки країни (ст. 30, 34, 38, 39, 41, 44, 53 Конституції України) а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку їх обмежень (ч. 1 ст. 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»).

Так, ст. 617 ЦКУ передбачає можливість звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання за умови доведення, що воно відбулося в результаті випадку або непереборної сили [2].

Поняття непереборна сила в ЦКУ не розкривається. У ч. 2 ст. 218 Господарського кодексу України (ГКУ) міститься вказівка на те, що дії непереборної сили є підставою для звільнення від господарсько-правової відповідальності, при цьому під діями непереборної сили розуміються надзвичайні і невідворотні обставини [3].

Більш доречним є визначення, надане в ч. 2 ст. 14-1 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні», відповідно до положень якої під форс-мажорними обставинами непереборною сили треба розуміти «надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно роблять неможливим виконання зобов'язань, передбачених умовами договору». [4].

Наприклад, сторони уклали договір купівлі-продажу, за умови якого покупець сплачує продавцю грошові кошти на наступний день після отримання товару. Отримавши товар в період воєнного стану, покупець в подальшому відмовляється оплатити товар і посилається на обставини непереборної сили і в цей же час на його банківських рахунках є відповідні кошти. В такій ситуації не може йти мова про неможливість виконання зобов'язання з причин введення воєнного стану і передбачається, що така сторона буде нести відповідальність за невиконання зобов'язання на загальних засадах.

Що стосується інших цивільно-правових договорів, то наслідки невиконання зобов'язання фактично такі ж, що і були до запровадження воєнного стану. Тобто, якщо сторона доведе, що порушила зобов'язання у зв'язку з непереборними обставинами (наприклад, у зв'язку з руйнуванням приміщень, неможливістю доставити товар на певну територію, знищенням майна і інше) вона буде звільнена від відповідальності на загальних засадах. Схоже визначення міститься в п. 3.1.1 Регламенту засвідчене Торгово-промисловою палатою України та регіональними торгово-промисловими палатами форс-мажорних обставин (Регламент) [5].

У Постанові Судової палати по цивільним справах від 23.03.2016 року зазначається, що «непереборної силою є надзвичайна або невідворотна зовнішня подія, що повністю звільняється від відповідальності особу, яка порушила зобов'язання за умови, що остання не могла її передбачити і відвернути, і ця подія завдала збитків» [6].

Закон України від 15.03.2022р. № 2120-IX, який передбачає порядок звільнення від відповідальності за прострочення виконання грошового зобов'язання та спеціальний порядок обчислення строків та термінів на період воєнного стану [7].

Із аналізу вищевказаних змін можна зробити висновки, що наразі достатньо чітко врегульовані наслідки прострочення виконання зобов'язання по договорам позики. Фактично позичальники звільняються від будь-якої відповідальності, у зв'язку з неможливістю виконати зобов'язання за договором позики в період воєнного стану.

Інша ситуація з договорами: купівлі-продажу; найму (оренди); підряду та іншими. У кожному випадку цивільно-правових зобов'язань, окрім договорів позики, необхідно доводити, що прострочення відбулося саме у зв'язку з обставинами непереборної сили. Загального посилання на введення в Україні воєнного стану в таких випадках буде недостатньо.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/ 2022. [URL:https://www.President.gov.ua/documents/642022-41397](https://www.President.gov.ua/documents/642022-41397) (дата звернення: 27.10.2023).

2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року №435-IV.Відомості Верховної Ради України. 2003. №40-44. (дата звернення: 27.10.2023).

3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року №436-IV.Відомості Верховної Ради України. 2003.№18.ст.144. (дата звернення: 27.10.2023).

4. Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України від 2 грудня 1997 року №671/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 13 Ст. 52 (дата звернення: 27.10.2023).

5. Регламент засвічення Торгово - промисловою палатою України та регіональними торгово-промисловими палатами форс-мажорних обставин, затверджених рішенням президії ТПП України від 15.07.2014 № 40 (3). [URL:https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0040571#14Text](https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0040571#14Text) (дата звернення: 27.10.2023).

6. Постанова Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 23 березня 2016 року. [URL:https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56786341](https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56786341) (дата звернення: 27.10.2023).

7. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України і інших законодавчих актів України що до норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022р. №2120-IX. (дата звернення : 27.10.2023).